

GRADO EN ENFERMERÍA

28220 - CUIDADOS DE ENFERMERÍA MATERNOINFANTIL Y EN LA ADOLESCENCIA

Información general

- Tipo de asignatura : Obligatoria
- Coordinador : Carme Rosell Moreno
- Curso: Segundo
- Trimestre: Segundo
- Créditos: 5
- Profesorado:
 - Alba Sanvicente Prados <asanvicente@tecnocampus.cat>
 - Montserrat Pujol Abajo <mpujola@tecnocampus.cat>

Idiomas de impartición

- Catalán
- Castellano

Competencias que se trabajan

Básica

- CB5_ Que los estudiantes hayan desarrollado aquellas habilidades de aprendizaje necesarias para emprender estudios posteriores con un alto grado de autonomía
- CB1_ Que los estudiantes hayan demostrado poseer y comprender conocimientos en un área de estudio que parte de la base de la educación secundaria general, y se suele encontrar a un nivel que, si bien se apoya en libros de texto avanzados, incluye también algunos aspectos que implican conocimientos procedentes de la vanguardia de su campo de estudio
- CB3_ Que los estudiantes tengan la capacidad de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro de su área de estudio) para emitir juicios que incluyan una reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica o ética

Específica

- CE13_ Aplicar el proceso de enfermería para proporcionar y garantizar el bienestar la calidad y seguridad a las personas atendidas
- CE14_ Conocer y aplicar los principios que sustentan los cuidados integrales de enfermería
- CE15_ Dirigir, evaluar y prestar los cuidados integrales de enfermería, al individuo, la familia y la comunidad
- CE17. Conocer las alteraciones de salud del adulto, identificando las manifestaciones que aparecen en sus distintas fases. Identificar las necesidades de cuidado derivadas de los problemas de salud. Analizar los datos recogidos en la valoración, priorizar los problemas del paciente adulto, establecer y ejecutar el plan de cuidados y realizar su evaluación. Realizar las técnicas y procedimientos de cuidados de enfermería, estableciendo una relación terapéutica con los enfermos y familiares. Seleccionar las intervenciones encaminadas a tratar o prevenir los problemas derivados de las desviaciones de salud. Tener una actitud cooperativa con los diferentes miembros del equipo.
- CE18_ Identificar las características de las mujeres en las diferentes etapas del ciclo reproductivo y en el climaterio y en las alteraciones que se pueden presentar proporcionando los cuidados necesarios en cada etapa. Aplicar cuidados generales durante el proceso de maternidad para facilitar la adaptación de las mujeres y los neonatos a las nuevas demandas y prevenir complicaciones

General

- CG3_Conocer y aplicar los fundamentos y principios teóricos y metodológicos de la enfermería
- CG4_Comprender el comportamiento interactivo de la persona en función del género, grupo o comunidad, dentro de su contexto social y multicultural
- CG6. Basar las intervenciones de la enfermería en la evidencia científica y en los medios disponibles.
- CG13_Conocer los principios de financiación sanitaria y sociosanitaria y utilizar adecuadamente los recursos disponibles
- CG15_Trabajar con el equipo de profesionales como unidad básica en la que se estructuran de forma uni o multi-disciplinar e interdisciplinar los profesionales y demás personal de las organizaciones asistenciales
- CG1_Ser capaz, en el ámbito de la enfermería, de prestar una atención sanitaria técnica y profesional adecuada a las necesidades de salud de las personas que atienden, de acuerdo con el estado de desarrollo de los conocimientos científicos de cada momento y con los niveles de calidad y seguridad que se establecen en las normas legales y deontológicas aplicables
- CG2_Planificar y prestar cuidados de enfermería dirigidos a las personas, familia o grupos, orientados a los resultados en salud evaluando su impacto, a través de guías de práctica clínica y asistencial, que describen los procesos por los cuales se diagnostica, trata o cuida un problema de salud

Descripción

L'assignatura cures d'Infermeria matern infantil i adolescència forma part de la formació obligatòria del currículum bàsic del Grau d'Infermeria. En el pla d'estudis aprovat per l'Escola Superior de Ciències de la Salut, se situa l'assignatura en el segon curs del grau.

L'assignatura comprèn l'estudi del desenvolupament del fetus, del nou-nat sa i el seu creixement i el desenvolupament normal des del període neonatal fins a l'adolescència. També aborda els diferents problemes de salut, que apareixen més freqüentment en aquesta etapa de la vida.

El desenvolupament de l'assignatura permet a l'estudiant conèixer les principals situacions que poden sorgir durant aquestes etapes, que són fonamentals per poder planificar les intervencions infermeres que ajudin els nens, adolescents i famílies a afrontar de la manera més adequada els diferents problemes de salut, ja que el nen pel fet de ser-ho, té unes característiques concretes i unes limitacions pròpies relacionades amb l'edat, dels quals deriven unes cures d'infermeria específics tant en salut com en la malaltia.

Resultados de aprendizaje

Pel que fa als resultats d'aprenentatge esperats, l'estudiant al final de la matèria haurà de:

- L'estudiant desenvoluparà una visió global i integradora de les situacions de salut dels nens i adolescents a partir de les diferents teories i models infermers.
- L'estudiant sabrà seleccionar i realitzar intervencions infermeres des d'un plantejament integral adequades a cada etapa en cada nivell d'atenció de salut.
- L'estudiant serà capaç d'identificar les característiques de normal desenvolupament psicomotriu, maduratiu i afectiu en l'etapa maternal i en cada etapa de la infància i l'adolescència.
- L'estudiant realitzarà plans de cures infermeres complets i adequats a la situació social i de salut de les embarassades, els infants, els adolescents i les seves famílies, que garanteixin la continuïtat de les cures infermeres.
- L'estudiant podrà dissenyar i aplicar les intervencions educatives per a la promoció de la salut, la prevenció de la malaltia i l'adquisició d'habilitats en la cura i tractament en situacions de malaltia.
- L'estudiant serà capaç d'identificar hàbits i actituds de risc per a la salut física i / o mental.
- L'estudiant coneixerà els programes de prevenció dirigits a embarassades, nens, adolescents, pares, escoles i centres d'oci.
- L'estudiant serà capaç de reconèixer i diferenciar l'adolescència com una etapa de canvi i adaptació física, emocional i social, que requereix unes cures d'acompanyament específic.
- L'estudiant serà capaç d'establir una relació terapèutica empàtica i respectuosa.
- L'estudiant utilitzarà les estratègies i les habilitats que permetin una comunicació efectiva.
- L'estudiant coneixerà els principis bàsics d'identificació i actuació en situacions de risc vital i situacions terminal.

Metodología de trabajo

Bibliografía básica.

- 1- Aguilar Cordero, M.J. Tratado de enfermería infantil y de la adolescencia. Ed. Elsevier Science. Madrid, 2003.
- 2- Aguilar Cordero, Mª J. Lactancia materna. Elsevier. Madrid 2005.
- 3- Chaure, I. Inarejos M. Enfermería pediátrica. Ed. Masson; Barcelona: 2001.
- 4- Crespo C. Cuidados de Enfermería en Neonatología. Ed. Síntesis; Madrid 2000

- 5- Díaz, N.M. Gómez García C y Ruiz García M^aJ. Tratado de enfermería de la infancia y adolescencia. McGraw-Hill Interamericana; Madrid 2006
- 6- Hernández M., Gómez S. Enfermería del niño y del adolescente I, II, III; Enfermería del Recién Nacido Sano; Fundamentos de la Enfermería del Niño y del Adolescente. ENFO Ediciones para FUDEN. 2007.
- 7- Kübler-Ross E. Los niños y la muerte. Ed: Luciérnaga; Barcelona, 2003.
- 8- MORALES IM, GARCÍA, JM. Guía de intervención rápida en Enfermería Pediátrica. Ed. DAE Madrid, 2003.
- 9- Morales, IM, García, JM. Guía de intervención rápida en Enfermería Pediátrica. Ed. DAE Madrid; 2003.
- 10- Protocolo de actividades preventivas y de promoción de la salud en la edad pediátrica. Generalitat de Catalunya, 2008.
- 11- Schulte EB, Price DL, Gwin JE. Enfermería Pediátrica de Thompson. 8ª edición. Ed. McGraw-Hill Interamericana. México 2002.
- 12- Wale, L.F., Wong, D.L. Enfermería pediátrica. 4ª edición. Ed. Mosby-Doyma 1995.

Pàgines web.

www.lalecheleague.org

www.unicef.org

www.adolesc.org

<http://www.aeped.es/>

<http://www.seep.es/prinfogn.htm>

www.zonapediatrica.com

www.webpediatrica.com

www.eccpn.aibarra.org

Contenidos

L'assignatura s'estructura en sessions plenàries, per al desenvolupament de 6 blocs de contingut teòrics i de 6 seminaris amb dues sessions cada un d'ells. Els continguts dels blocs es resumeixen en:

BLOQUE 1: Infermeria Maternal

TEMA 1: Cures d'infermeria durant l'embaràs, el part, el puerperi i la menopausa. 1.1. Anatomia parella genital femení.

- 1.1. Anatomia parella genital femení.
- 1.2. Cicle Genital Femení.
- 1.3. Variacions cicle menstrual
- 1.4. Etapes de la vida.
- 1.5. Exploracions ginecològiques.
- 1.6. Planificació familiar.

TEMA 2: Gestació.

- **2.1. Fisiologia de la gestació: Fecundació, Nidació, Placentació, Embriogènesi**
 - 2.6.1. Hemorràgies avantport
 - 2.6.1.1. 1r trimestre: Metrorragia d'implantació, avortament espontani, embaràs ectòpic, MOLA
 - 2.6.1.2. 3r Trimestre: Placenta prèvia, Despreniment prematur de placenta normoinsera
 - 2.6.2. Amenaça de part prematur
- 2.7. Estats hipertensius de la gestació: Pre-eclampsia, Eclampsia

TEMA 3: Part.

- **3.1. Tipus de part: part eutòcic, part distòcic.**
- **3.2. Concepte de part normal**
- **3.3. Atenció al part normal segons evidència científiques: Guies de pràctica clínica**
 - 3.3.1. Cures durant el part mare i nadó
- **3.4. Part distòcic i/o risc perinatal**

3.4.1. Registre cardiotocogràfic

3.4.2. Cesària

TEMA 4: Puerperi.

- 4.1. Definició de Puerperi
- 4.2. Canvis anatòmics i funcionals del puerperi
- 4.3. Atenció al puerperi: cures basades en l'evidència científica
- 4.4. Alletament matern

:4.4.1. Anatomia glàndula mamària

4.4.2. Fisiologia de la lactància

4.4.3. Recolzament LM

4.4.4. Valoració presa LM

4.4.5. Problemes durant LM

4.4.6. Clivelles, Mastitis

- 4.5. Afavorir vinculació afectiva mare/nounat/parella
- 4.6. Problemes de salut durant el puerperi: Hemorràgia post-part

BLOQUE 2: Infermeria pediàtrica i del adolescent

TEMA 1: Introducció a la infermeria de la infància i l'adolescència.

- 1.1. **Base conceptual de la Infermeria del nen i de l'adolescent.** Marc històric de les cures d'infermeria pediàtrica. Evolució de les cures maternoinfantils. Concepte i límits de la pediatria. Etapes en què se subdivideix la infància.
- 1.2. **Demografia sanitària. Mortalitat i morbiditat en l'àmbit de la infermeria pediàtrica. Principals indicadors de mortalitat inf antil.** Demografia sanitària: causes de morbiditat i mortalitat infantil. Factors condicionants de la salut infantil. La infermeria escolar.

TEMA 2: Neonatologia.

2.1. El nadó sa.

El nadó. Classificació del nadó segons pes i edat gestacional. Adaptació del nounat a la vida extrauterina. Canvis respiratoris i circulatoris. Mecanismes de la circulació fetal. Valoració del nounat. Avaluació de la vitalitat del nounat. Test d'Appgar. Característiques morfològiques i criteris de normalitat. Examen neurològic del nadó. Reflexos arcaics.

2.2. Principals procediments Neonatals.

Material necessari per al seu ús en qualsevol naixement per a l'atenció del nadó.

Sala de parts: Pes, aspiració de secrecions: recollida de mostra del cordó (grup i Rh). Administració de vitamina K i profilaxi ocular. Cura del cordó. Identificació.

Nursery: Comprovar identificació. Control de temperatura i nivell de la mateixa. H^a del nounat. Pes, longitud. Perímetre cranial. Cura del cordó. Control de la micció i deposició. Diagnòstic precoç de metabolopaties.

2.3. Atenció infermera en el nounat de risc.

Nounat d'alt risc. Nounat prematur. Característiques físiques. El nadó baix pes i el nadó postterme. Nounat amb problemes respiratoris: membrana hialina. Destret respiratori. Causes i tipus. Nounat amb icterícia: concepte, metabolisme de la bilirubina i classificació de la icterícia. Nounat de risc relacionat amb situacions maternes: diabetis, preclàmpsia, toxicomanies i processos infecciosos.

2.4. Malformacions congènites d'alta incidència i / o especial interès.

Manifestacions cutànies benignes transitòries. Patologia neonatal associada al moment del part (Caput succedaneum, cefalo-hematoma, fractures òssies, lesions nervioses). Malformacions genètiques més freqüents (Sd. Edwards, Sd. Down, Sd. Turner, Sd. Klinefelter). Malformacions congènites més freqüents per òrgans:

- De l'aparell digestiu: Llavi leporí. Esquerda o fissura palatina, fre sublingual.
- Del sistema nerviós: Espina bífida. Mielomeningocele. Hidrocefàlia.
- De l'aparell urinari: Hipospàdia. Epispàdia. Hidrocele. Criptorquídia.
- De l'aparell osteomuscular: Peus zambos. Displàsia de maluc

TEMA 3: Infermeria en les diferents etapes evolutives del nen sa.

3.1. Característiques del creixement.

Conceptes de creixement. Patró de creixement i maduració en les diferents etapes de la infància (Lactant, preescolar, escolar i adolescent). Mètodes i tècniques per al mesurament i valoració del creixement i desenvolupament. Taules de percentils i la seva interpretació. Factors que influeixen en el creixement. Desviacions patològiques del creixement.

3.2. Característiques del desenvolupament.

Conceptes de desenvolupament. Desenvolupament psicomotor de l'infant de 0 a 3 anys. Indicadors qualitius, Escala Denver i Taula de Llevant. Desenvolupament ossi. Desenvolupament dels òrgans dels sentits. Desenvolupament psicossocial.

Desenvolupament del llenguatge. Control d'esfínters. Desenvolupament en l'adolescència: Sexualitat. Estadis Tanner. Trastorns de la pubertat.

3.3. L'alimentació en els diferents períodes de la infància.

Característiques de l'alimentació del lactant.

- **Lactància materna:** Principals característiques de la lactància materna. Avantatges de la lactància materna per al nen i la mare. Tècnica de la lactància materna. Problemes més freqüents en lactància materna. Contraindicacions de la lactància materna. Conservació de la llet materna.
- **Lactància artificial:** Fórmules per a lactants sans: fórmules d'inici i fórmules de continuació. Tècniques i pauta d'administració de la lactància artificial.

Fórmules especials i patologies relacionades: Fórmules per presentar terme. Intolerància Fórmules per a lactants sans: fórmules d'inici i fórmules de continuació. Tècniques i pauta d'administració de la lactància artificial.

lactosa. Fórmules sense lactosa. Al·lèrgies i intolerància a les proteïnes de la llet de vaca. Fórmules hidrolitzades. Fórmules vegetals. Dietes elementals. Aliments funcionals: pre i probiòtics. Fórmules amb modificacions menors: Anticòlic, antireflux i antirestreyniment.

Alimentació complementària (beikost), en el lactant. Alimentació en el preescolar, escolar i adolescent. Necessitats nutricionals del lactant. Alimentació en el preescolar, escolar i adolescent. Piràmide alimentària. Necessitats i repartiment calòric per als nens i els adolescents.

3.4. Immunitzacions.

Concepte d'immunitat. Vacunes d'administració sistemàtica en la infància. Normes generals per a l'administració de vacunes, indicacions, contraindicacions específiques, vies d'administració i reaccions adverses. Calendari vacunal. Vacunacions en situacions especials en la infància. Vacunacions en el nen immigrant.

TEMA 4: Problemes de salut en la infància i l'adolescència.

4.1. Mort sobtada del lactant.

Definició de la Síndrome de la Mort Sobtada del lactant. Factors de risc que s'han associat a major incidència de mort sobtada. Recomanacions actuals per a la prevenció de la mort sobtada.

4.2. Problemes respiratoris del nen.

Vies respiratòries altes: Otitis mitjana aguda. Laringitis estridulosa o obstructiva aguda (crup).

Vies respiratòries baixes: Bronquiolitis / Bronquitis. Pneumònia. asma bronquials.

4.3. Malalties exantemàtiques.

Generalitats: Definició de malaltia exantemàtiques. Classificació dels exantemes. Signes i símptomes de les principals malalties exantemàtiques. Cures d'infermeria en Xarampió, Rubèola, Megaeritema infeccios, Varicel·la, Escarlatina i Exantema sobtat.

4.4. Malalties infeccioses pròpies de la infància.

Definició de malaltia infecciosa. Cures generals davant malalties infectocontagioses pròpia de la infància: Tos ferina. Meningitis bacteriana, Parotiditis, gastroenteritis (vírica i bacteriana).

4.5. Problemes dermatològics del nen.

Problemes dermatològics: èczema, impetigen, dermatitis, urticària i sudamina.

4.6. Problemes digestius de l'infant.

Còlic del lactant. Vòmits. Diarrees. Restreyniment. Dolor abdominal recurrent.

Celíaquia. Reflux gastresofàgic. paràsits intestinals.

4.7. Problemes de l'aparell renal i genitourinari del nen.

Infecció urinària en el nen. Trastorns miccionals de la infància. Enuresi. Reflux vesicouretral primari. síndrome nefròtica.

4.8. Signes i símptomes més freqüents en pediatria.

La febre. la tos.

TEMA 5: El nen malalt.

5.1. Problemes neurològics del nen.

Convulsions i crisis epilèptiques. Cures al nen en coma. exploració neurològica.

5.2. El nen i l'adolescent oncològic.

Evolució del càncer pediàtric en els últims anys. Tumors més freqüents en la infància. Impacte emocional de la malaltia en el nen i la seva família. Cures d'infermeria durant el procés. Suport i assistència al nen i la família. Atenció d'infermeria. Tractaments: Quimioteràpia. Radioteràpia. Cirurgia. Efectes secundaris del tractament.

5.3. El dolor en pediatria.

Característiques del dolor infantil. Mètodes de valoració del dolor. Intervencions d'infermeria relacionada amb l'alleujament del dolor.

5.4. El nen i l'adolescent hospitalitzat.

Efectes de l'hospitalització en el nen i la família en les diferents etapes del desenvolupament. Aspectes psicològics de l'hospitalització. Fonts d'ansietat i estrès en el procés de l'hospitalització. Conductes disfuncionals en el nen hospitalitzat. Intervencions i estratègies per minorar l'estrès per hospitalització i realització de les tècniques i procediments d'infermeria. Hospitalització conjunta mare / pare-fill.

5.5. Procediments i tècniques en el nen i l'adolescent hospitalitzat.

Mesurament i valoració de signes vitals (T^a, TA, RF i FC). Recollida de mostres. Tipus d'accessos venosos perifèrics més usats en pediatria. Administració de medicaments, càlcul de dosi en pediatria i tipus de via: Via rectal, oral, endovenosa, intramuscular.

TEMA 6: Urgències en el nen i l'adolescent. 6.1. Accidents en la infància.

Introducció. Prevenció d'accidents: epidemiologia, formes més freqüents, actuació d'infermeria. Valoració del risc segons l'etapa evolutiva. Intervencions d'infermeria en cremades. Ofegaments i extracció de cossos estranys. Intoxicacions. Consells per a la seguretat i la prevenció d'accidents. Mossegades i picades d'insectes.

Actividades de aprendizaje

Les activitats formatives i la metodologia que es durà a terme, així com els crèdits assignats a cadascuna de les activitats, descrivint les competències que s'hi treballen:

1. **Sessions plenàries (2 ECTS):** Classes magistrals per a l'orientació, l'anàlisi, la discussió i clarificació de continguts a través del treball grupal e individual de lectures recomanades.
2. **Seminaris (1 ECTS):** Treballs en grup per a l'estudi de casos. Treball de situacions utilitzant l'aprenentatge basat en problemes (ABP). Preparació i exposició de situacions simulades.
3. **Estudi i treball autònom i individual (3 ECTS):** Lectures de textos recomanats. Preparació de temes per a El treball en grup i per L'exposició dels mateixos. Estudi dels continguts treballats en la matèria. Preparació de l'avaluació.

Sistema de evaluación

L'avaluació de l'assignatura i les seves competències consistirà en una avaluació continuada de l'alumne mitjançant l'ús de diferents eines avaluadores amb la finalitat de poder identificar que l'alumne ha assumit les competències establertes per superar la matèria.

Els criteris d'avaluació de les activitats seran presentats el primer dia de classe i afegits al Campus Virtual (Moodle) on els alumnes podran consultar afavorint la claredat i transparència dels criteris.

L'avaluació continuada de les competències genèriques es realitzarà durant les diferents activitats formatives.

L'avaluació de les competències específiques, a partir de:

- L'assistència, la implicació i l'actitud de l'alumne en totes les activitats serà avaluada.
- Participació activa en les activitats presencials i virtuals (fòrum de l'assignatura).
- Un treball en grup amb presentació i exposició oral.
- Un examen teòric parcial tipus test no eliminatòria de temari, en finalitzar el bloc 3 del temari.
- Un examen teòric tipus test al final del trimestre.
- El nivell de coneixements aportats en els debats de les sessions plenàries.
- La qualitat de les exposicions i del desenvolupament del treball en equip.

Específicament, les activitats que avaluen l'aprenentatge i el seu pes en la nota final de l'assignatura és:

1. **Treball grupal** i exposició oral d'un cas segons el model ABP amb un 20% de la nota final de l'assignatura
2. **Participació** en el plantejament de dubtes i / o resolució **en el fòrum de l'assignatura** (Moodle-Campus Virtual) i la participació en les classes plenàries amb un 5% de la nota final de l'assignatura
3. **Prova escrita parcial**, preguntes tipus test (no eliminatòria) amb un 30 % de la nota final de l'assignatura
4. **Prova escrita final**, preguntes tipus test (no eliminatòria) amb un 50 % de la nota final de l'assignatura

Recursos

Básicos

Bibliografías

- Aguilar Cordero, Mª J. Lactancia materna. Elsevier. Madrid 2005.
- Aguilar Cordero, M.J. Tratado de enfermería infantil y de la adolescencia. Ed. Elsevier Science. Madrid, 2003.
- Chaure, I. Inarejos M. Enfermería pediátrica. Ed. Masson; Barcelona: 2001.
- Crespo C. Cuidados de Enfermería en Neonatología. Ed. Síntesis; Madrid 2000
- Díaz, N.M. Gómez García C y Ruiz García M^aJ. Tratado de enfermería de la infancia y adolescencia. McGraw-Hill Interamericana; Madrid 2006
- Hernández M., Gómez S. Enfermería del niño y del adolescente I, II, III; Enfermería del Recién Nacido Sano; Fundamentos de la Enfermería del Niño y del Adolescente. ENFO Ediciones para FUDEN. 2007.
- Kübler-Ross E. Los niños y la muerte. Ed: Luciérnaga; Barcelona, 2003.
- MORALES IM, GARCÍA, JM. Guía de intervención rápida en Enfermería Pediátrica. Ed. DAE Madrid, 2003.
- Morales, IM, García, JM. Guía de intervención rápida en Enfermería Pediátrica. Ed. DAE Madrid; 2003.
- Protocolo de actividades preventivas y de promoción de la salud en la edad pediátrica. Generalitat de Catalunya, 2008.
- Schulte EB, Price DL, Gwin JE. Enfermería Pediátrica de Thompson. 8ª edición. Ed. McGraw-Hill Interamericana. México 2002.
- Wale, L.F., Wong, D.L. Enfermería pediátrica. 4ª edición. Ed. Mosby-Doyma 1995.

Enlaces web

- <http://www.aeped.es/>
- <http://www.seep.es/prinfogn.htm>
- www.adolesc.org
- www.eccpn.aibarra.org
- www.lalecheleague.org
- www.unicef.org
- www.webpediatria.com
- www.zonapediatria.com